

MATKA SLOVENIAN MENNEISYYTEEN

Ensimmäiset asukkaat tulivat Suomeen jääkauden jälkeen, noin 20 000 vuotta sitten. Suomi oli osa Ruotsin valtakuntaa reilut 600 vuotta. Sen jälkeen maa oli vielä 100 vuotta Venäjän alaisuudessa, kunnes sai itsenäisyyden Venäjän vallankumouksen yhteydessä 1917.

Slovenian tilanne on ollut aivan toisenlainen. Asutusta alueella on ollut jo reilut 60 000 vuotta. Valta ja kieli ovat vaihtuneet niin usein ettei hitaampi ole millään tahtonut pysyä kaikissa käännteissä mukana.

Vuoden 500 tienoilla eteläslaavit (<https://fi.wikipedia.org/wiki/Slaavit>) vaelsivat luultavasti itäisiltä Karpaateilta Tonavan, Savan ja Dravan rantamille, joita olivat aikaisemmin hallinneet kelttiläiset heimot, roomalaiset, hunnit ja saksalaiset heimot. Carantanian slaavilainen ruhtinaskunta perustettiin noin vuoden 560 tienoilla. Pyhä saksalais-roomalainen keisarikunta otti vallan vuoden 820 tienoilla, kun Carantaniasta tehtiin maakunta Bavarian herttuoiden alaisuuteen käsittäen nykyisen Itävallan eteläosat ja Slovenian luoteisosat. Vuonna 1278 Sloveniasta tuli osa Habsburgien dynastiaa, joka puolestaan oli osa Pyhää Saksalais-Roomalaista keisarikuntaa. Seuraavaksi Slovenian alistui Napoleonin vuonna 1809 matkallaan Wieniin. Tämä valloitus teki Sloveniasta Illyrian maakunnan, jonka pääkaupunki oli Ljubljana. Slovenian kieli säilytettiin, mutta virallinen kieli saksa korvattiin ranskalla ja italialla. Tämä jakso kesti kuitenkin vain 4 vuotta, jonka jälkeen Itävallan lait ja feodalismi (käytännössä maaorjuus) palautettiin Sloveniaan. Maaorjuus lopetettiin Itävallan keisari Ferdinandin manifestilla 1848. Itävalta-Unkari perustettiin 1867 liittämällä yhteen Itävallan keisarikunta ja Unkarin kuningaskunta. Tämä vaihe kesti ensimmäisen maailmansodan (WWI) loppuun 1918, jolloin Itävalta-Unkari kukistui ja perustettiin mm. Serbien, Kroaattien ja Sloveenien kuningaskunta. Sitä seurasivat Jugoslavian kuningaskunta 1929, Uuden Jugoslavian tasavalta (sosialistinen Jugoslavia) WWII:n jälkeen 1945 ja Itsenäinen Slovenia 1991 Jugoslavian hajoamissotien alussa (https://fi.wikipedia.org/wiki/Jugoslavian_hajoamissodat).

Kun katsoo tätä hallitsijoiden, kielten ja sotien sekamelskaa, täytyy vain ihmetellä nykyisten slovenialaisten voimakasta kansallista itsetuntoa. Tosin Slovenian kieli säilyi kansan keskuudessa läpi koko tämän kaoottisen historian, vaikka virallinen kieli vaihtui tämän tästä.

Tämän matkan päätarkoitus on kuitenkin tarkastella lähemmin eräiden Slovenialle tärkeiden kaupunkien ja alueiden kohtaloa WWI:n ja WWII:n jälkeisissä aluejärjestelyissä. Aloitan Mariborista ja jatkan Klagenfurtiin, Villachiin, Tarvisioon,

Nova Goricaan/Goriziaan ja lopuksi Triesteen. Samalla näemme, miten Istria vaihtoi omistajaa useampaan kertaan.

MARIBOR

Matka alkaa Slovenian kotikaupunkimme Kamnikin pääkadulta. Sutna 23 on osoite, jossa myöhemmin kenraaliksi ylennyt patriootti Rudolf Meister syntyi 29 maaliskuuta 1874.

Rudolf Meisterin kotitalo Kamnikissa.

Rudolf Meister oli ammattisotilas Itävalta-Unkarin armeijassa. Vuonna 1918, kun ensimmäisen maailmansodan loppu alkoi hämmöttää, kävi myös ilmeiseksi, että Itävalta-Unkari häviää sodan. Tässä vaiheessa Mariborin (Marburg) kaupunginvaltuusto päätti, että kaupunki jää Itävallan puolelle. Tämä ei kuitenkaan tyydyttänyt Meisteria. Hän kokosi 4000 sotilaan ja 200 upseerin vapaaehtoisjoukon ja valtasi Mariborin kaupungin ja sitä ympäröivän Stajerskan (Styria) eteläosan yöllä 23.11.1918 (https://en.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Maister). Näin varmistettiin Mariborin jääminen uuteen Serbien, Kroatian ja Sloveenien kuningaskuntaan. Vuodesta 2005 alkaen tätä marraskuun päivää on vietetty Sloveniassa kansallisena juhlapäivänä.

Kamnikissa Meisteria muistetaan maaliskuussa hänen syntymäpäivänään, jolloin ihmiset kerääntyvät hänen patsaansa ympärille kuuntelemaan kenraalin saavutuksia, paikallisen orkesterin esityksiä sekä laskemaan kukkalaitteita patsaalle.

Rudolf Meisterin patsas Kamnikissa.

KLAGENFURT AM WÖRTHERSEE

Klagenfurt (Celovec ob Vrbskem jezeru) perustettiin vuonna 1246 ja kaupunkioikeudet se sai vuonna 1252. Seuraavina vuosisatoina kaupunki koki kovia, kuten tulipaloja, maanjäristyksiä, turkkilaisten hyökkäyksiä ja maaorjien kapinoita. Vuonna 1514 tulipalo tuhosi lähes koko kaupungin ja 1809 Napoleonin armeija tuhosi kaupunkia vallatessaan sen ulkomuurin lähes kokonaan (<https://en.wikipedia.org/wiki/Klagenfurt>).

1800-luvun aikana Celovecista kehittyi tärkeä kulttuurinen keskus Koroskan (Carinthia) alueen slovenialaisille. Monet sen ajan Slovenian merkkihenkilöt, mm. Anton Martin Slomsek, josta myöhemmin tuli Mariborin piispa, filologit Jurij Japelj ja Anton Janezic ja poliitikko Andrej Einspieler, opiskelivat ja työskentelivät kaupungissa. Myös runoilija France Preseren työskenteli kaupungissa jonkin aikaa. Kaupungissa ilmestyi myös useita sloveniankielisiä sanomalehtiä, mm. *Slovenski glasnik*.

1800-luvun loppupuolella slovenialaisten kulttuurillinen ja poliittinen vaikutusvalta Klagenfurtissa alkoi nopeasti kuihtua ja WWI:n loppuessa 1918 kaupungissa vallitsi jo selvä saksalais-itävaltalainen ilmapiiri.

Kaikesta huolimatta Serbien, Kroatian ja Sloveenien kuningaskunnan armeija valloitti kaupungin vuonna 1919 ja vaati "Etelä-Slaavien" kuningaskunnan uudelleen perustamista (viittaus koskee muinaista Carantanian ruhtinaskuntaa). Marraskuussa 1919 kenraali Rudolf Meisterin "taistelijat" liittyivät kuningaskunnan armeijaan tukemaan Klagenfurtin valtausta, joka oli alkanut jo vuotta aikaisemmin.

Kenraali Meister liittyi itsekin valtausarmeijaan hieman myöhemmin.

Saksan-Itävallan ja Serbien, Kroaattien ja Sloveenien kuningaskunnan välisestä rajasta sopiminen oli monimutkainen ja vaikea asia. Liittoutuneiden puolelta USA:n presidentti Woodrow Wilson ajoi voimakkaasti sitä kantaa, että alueen asukkaat saisivat itse päättää rajasta. Molemmat riitapuolet hyväksyivät tämän periaatteen. Siitä huolimatta kuningaskunnan ja liittoutuneiden armeijan väliset kahakat olivat toistuvia. Rajariidan rauhanomaiseksi ratkaisemiseksi solmittiin Saint-Germainin sopimus 10 syyskuuta 1919 Pariisin luoteispuolella olevassa Saint-Germain-en-Layen pikkukaupungissa (itse asiassa Pariisin esikaupunkialuetta, vain 19 km Pariisin keskustasta). Sopimuksen nojalla muutama pieni alue liitettiin kuningaskuntaan, mutta pääosalle Carinthiaa (Koroska) järjestettäisiin kansanäänestys ([Treaty of Saint-Germain-en-Laye \(1919\)](#)).

Saint-Germain-En-Laye on merkittävä kaupunki Ranskan historiassa, sillä ennen Versaillesin linnan rakentamista useat kuninkaasivat linnassa, jossa vuoden 1919 sopimus neuvoteltiin Saint-Germain-En-Layessa. Aurinkokuningas Ludvig XIV syntyi tässä linnassa 1638. Nykyään linnassa on arkeologinen museo. Aivan museon vieressä on kuuluisa ravintola *Le Pavillon Henri IV*, jonka keittiömestari chef Collinet loi Bearnaise-kastikkeen ja tarjoili sitä ensimmäisen kerran ravintolan avajaisissa 1836 (<http://www.pavillonhenri4.fr/fr/restaurant-terrasse-panoramique.html>). Aivan ravintolan edestä lähtee myös noin 2,4 km pitkä terassi, jonka rakennutti *Andre Le Notre* vuosina 1669-1673. Terassi johtaa Saint-Germainin metsään, jossa meidänkin perheemme aina silloin tällöin kävi happea haukkaamassa, kun Pariisin ilma kävi liian tunkkaiseksi. Terassilta voi myös ihailla Seine-jokea ja Pariisin La Defensen pilvenpiirtäjiä (https://fi.wikipedia.org/wiki/André_Le_Nôtre).

Ennen kansanäänestystä molemmat osapuolet lobbasivat äänestäjiä lupaamalla kaikenlaisia etuuksia tietyn tuloksen saavuttamiseksi. Itävallan puolella jopa masinoitiin alueelta B äänestäjiä alueelle A, jotta Itävalta voittaisi äänestyksen. Myös kuningaskunnan armeija pakotettiin kansanäänestyskomitean määräyksellä vetäytymään Klagenfurtin eteläisiin kaupunginosiin (Viktring ja Ebenthal), jotta se ei voisi vartioida alueiden A ja B rajaa.

Kansanäänestys järjestettiin vihdoinkin lokakuussa 1920. Alueen A asukkaista oli reilut 70% sloveniankielisiä, joten mikäli tämän alueen asukkaat haluaisivat liittyä kuningaskuntaan, saksankielisellä alueella B järjestettäisiin erillinen äänestys. (https://en.wikipedia.org/wiki/Carinthian_plebiscite,_1920)

Valtaus päättyi vuoden 1920 lopulla, sen jälkeen kun lokakuun kansanäänestyksessä alueen A asukkaat olivat äänestäneet Itävaltaan jäämisen puolesta. On arvioitu, että jopa puolet sloveniankielisistäkin äänesti Itävaltaan jäämisen puolesta. Äänestys päätti myös kenraali Meisterin sotilasuran ja hän vetäytyi kirjallisuuden pariin Postojnaan, Planinan kylän lähellä sijaitsevaan kartanoon.

Koska äänestys alueella A päättyi Itävallan eduksi, ei alueella B ollut enää tarvetta äänestää lainkaan. Rajakiistaa äänestys ei kuitenkaan lopettanut, mutta liittoutuneet torjuivat kuningaskunnan uuden valtausyhtymisen päättäväisesti. Carinthian alue saatettiin Itävallan hallinnon alle 18 marraskuuta 1920 ja julistettiin osaksi Itävallan tasavaltaa 22 marraskuuta 1920. Päätetty raja jäi voimaan myös

toisen maailmansodan jälkeen (WWII), vaikkakin Jugoslavian partisaanit valtasivat Carinthian alueen lyhyeksi ajaksi (<https://en.wikipedia.org/wiki/Carinthia>).

VILLACH

Villach (Beljak) sijaitsee Itävallassa Drava-joen varrella noin 40 km länteen Klagenfurtista. Villachissa on nykyään reilut 60 000 asukasta, kun Klagenfurtissa niitä on noin 100 000. Kummassakin kaupungissa asuu enää vain noin 500 sloveniankielistä, mutta huomattavasti enemmän bosnian- ja kroatiankielisiä pääosan asukkaista ollen saksankielisiä (<https://en.wikipedia.org/wiki/Villach>).

Villachin keskustaa nykyisessä asussaan.

Beljakin ja Celovecin tarinat ovat lähes identtisiä. Beljak sai kauppakeskuksen statuksen vuonna 1060, mutta kaupunkina se on tunnettu vasta vuodesta 1240, eli samoihin aikoihin kuin Celovec (1246). Myös kaupunkien kohtalot myötäilivät toisiaan, sillä vuonna 1348 Beljak tuhoutui pahoin maanjäristyksessä. Seuraava paha maanjäristys koitteli kaupunkia 1690. Kuten Celovecissa, myös Beljakissa riehui useita tuhoisia tulipaloja.

Drava-joki halkoo Villachin keskustaa.

1800-luvun Celovecin tapahtumat toistuivat Beljakissa lähes samanlaisina. Kaupunki kuului alueeseen A, joten kansanäänestyksen tulos koski myös Beljakia. Kaupunki ei kuitenkaan ollut kuningaskunnan sotatoimien keskus, joten siinä suhteessa se säilyi ehjempänä kuin Celovec. Toisaalta, koska Beljakin pormestari oli vannoutunut natsi, kaupunki oli natsien tiukassa otteessa WWII:n aikana ja siten liittoutuneiden pommitusten kohteena jopa 37 kertaa. Kolmisensataa ihmistä kuoli ja 85% kaupungista raunioitui, joten ei Beljakaan päässyt helpolla sotien läpi.

TARVISIO

Tarvisio (Trbiz) sijaitsee Italiassa, vain vajaat 20 km Kranjska Gorasta länteen. Se on suosittu talviurheilukeskus varsinkin lapsiperheille, sillä siellä on useita loivia lapsille ja aloittelijoille sopivia rinteitä (<https://en.wikipedia.org/wiki/Tarvisio>).

Toinen hyvin suosittu turistikohde ovat Fusinen järvet, jotka ovat tyypillisiä vuoristojärviä kristallinkirkkaine vesineen ja jyhkeine rantoineen. Järvet sijaitsevat Trbizin lähellä vain muutaman kilometrin päässä Slovenian rajalta.

Fusinen eteläinen järvi.

Trbiz on ollut tunnettu jo rooman valtakaudelta alkaen osana alppien yli Venetsiaan johtavaa kauppareittiä. 1000-luvulla se liitettiin Bambergin hiippakuntaan johtuen lähinnä Fusinen kylän tuottoisista rautakaivoksista. Trbiz säilyi osana Bambergin hiippakuntaa aina vuoteen 1758, jolloin se myytiin Habsburgin keisarinnalle Itävallan Maria Theresalle.

Tarvision kaupunki Canalen laaksossa (Kanalska dolina).

Saint-Germainin sopimus oli sängen tuottoisa Italialle, sillä se sai itselleen koko Etelä-Tirolin Brennerin solaan asti, sisältäen saksankielisen Etelä-Tirolin, nykyisen Trentinon Provinssin ja Canalin laakson Tarvision ympäristössä. Tämän lisäksi Italia sai vielä paljon muutakin, mutta siihen palataan tuonnempana. Itävalta sen sijaan menetti sopimuksen seurauksena noin 60% maa-alasta, joka sillä oli ennen ensimmäistä maailmansotaa ([Treaty of Saint-Germain-en-Laye \(1919\)](#)).

Saint-Germainin sopimuksen tullessa voimaan Trbizissä puhuttiin lähes pelkästään saksaa ja sloveniaa, mutta myös jossain määrin Friulia (Friuli-Venezia Giulia/Furlanija-Juliska krajina on autonominen alue Koillis-Italiassa Itävallan ja Slovenian rajalla. Sen pääkaupunki on Trieste). Italian kieli omaksuttiin vasta myöhemmin, mutta vuonna 2012 kaupungin pormestari julisti kaikki neljä kieltä virallisiksi, sillä “hänen mielestään asukkaiden tuli voida kommunikoida omalla äidinkielellään”. Itse pärjäsin koko Etelä-Tirolin alueella oikein hyvin saksalla, sillä lähes kaikki osaavat vieläkin puhua sitä. Slovenian kieli alkaa kuitenkin vaimoni kokemuksen mukaan kadota alueelta.

Muutama kilometri etelään Trbizistä sijaitsee Predilin lyijy- ja sinkkikaivos (Cave del Predil). Se on ollut toiminnassa 1000-luvulta asti ja suljettiin vasta 1991 (https://en.wikipedia.org/wiki/Cave_del_Predil). Kaivoksesta rakennettiin 1903 melkein 5 km pitkä tunneli *Log pod Mangartomiin* vuotovesien poisjohtamiseksi, mutta 1915 tunneliin rakennettiin rautatie sotilaiden kuljettamiseksi Isonzon rintamalle (Soska fronta). Myöhemmin tunnelia käytettiin mainarien kulkutienä ja toisen maailmansodan jälkeen sitä käytettiin myös pakotienä sosialistisesta Jugoslaviasta (https://en.wikipedia.org/wiki/Log_pod_Mangartom). Muutama kilometri etelään kaivokselta sijaitsee luonnonkaunis Predilin järvi.

Lago del Predil (Rabeljsko jezero).

GORIZIA / NOVA GORICA

Nimi Gorizia (Gorica) mainittiin ensimmäisen kerran 28.4.1001 päivätyssä dokumentissa, jolla Pyhän Saksalais-Roomalaisen keisarikunnan keisari Otto III luovutti Gorizian linnan ja kylän Aquileian patriarkalle John II:lle ja Friulin kreivi Verihen Eppensteinille.

1100-1400-luvuilla itsenäinen Gorican kreivikunta, jonka pääkaupunki oli Gorica, kattoi Goriskan alueen, karstialueen, keskisen Istrian, Itä-Tirolin ja osan Friulia. 1500-luvun alussa Gorican kreivien valta kuihtui ja alue liitettiin Habsburgien dynastiaan. Alueesta muodostui kansainvälinen kauppakeskus, jossa puhuttiin Friulian ja Venetsian kieliä sekä saksaa ja sloveniaa.

Napoleon valtasi Gorican alueen ja se liitettiin osaksi Ranskan Illyrian provinssia 1809. Kun Itävallan hallinto palautettiin 1813, alueesta muodostettiin Illyrian kuningaskunta, josta tuli Itävallan ylimysten lomanviettopaikka: Itävallan "Nizza".

Tähän vaiheeseen sisältyy jälleen yhteys Ranskaan, sillä Ranskan heinäkuun vallankumouksen pyörteissä 1830 Ranskan kuningas Kaarle X joutui seuralaisineen pakenemaan Ranskasta. He hakivat turvapaikkaa Edinburghista ja Prahasta, mutta päätyivät lopulta Goricaan. Siellä kreivi Coronini otti heidät vastaan vieraina. Seurue asui Goricassa Strassoldon palatsissa. Kun seurueen jäsenet kuolivat, heidät haudattiin Kostanjevicin luostarin kryptaan, jonka rakentamisen rahoitti seurueeseen kuulunut Henri V:n vaimo *Marie Therese Beatrice Gaetana* 1817-1886. Seurueeseen kuului myös Ludvig XVI:n ja Marie Antoinetten tytär *Marie Therese Charlotte* 1778-1851 (<http://www.samostan-kostanjevica.si/en/tombs-bourbons>).

Ensimmäisen maailmansodan katsotaan alkaneen 28.6.1914, jolloin Gavrilo Princip-niminen anarkisti ampui Itävallan arkkiherttua Franz Ferdinandin ja hänen vaimonsa Sophie Chotekin (*David James Smith: One Morning in Sarajevo*). Slovenian kannalta merkityksellinen rintama oli Isonzo Front (Soska fronta), joka kattoi koko nykyisen Slovenian länsirajan aina Adrianmereltä lähes Tarvisioon asti kesäkuun 1915 ja marraskuun 1917 välisenä aikana (https://en.wikipedia.org/wiki/Battles_of_the_Isonzo).

Italia hyökkäsi Itävalta-Unkarin ja Saksan joukkoja vastaan 12 kertaa, mutta ei pystynyt murtamaan keskusvaltojen puolustusta. Ratkaiseva 12. taistelu käytiin Kobaridin kaupungin (Caporetto) ympärillä. Senkin keskusvaltioiden armeija voitti, mutta huoltoverkoston pituuden ja toimimattomuuden johdosta keskusvaltioiden armeija joutui antautumaan. Tällä rintamalla kuoli vähintään puoli miljoonaa sotilasta, mutta luku saattaa olla paljon suurempi, sillä olot vankileireillä olivat katastrofaaliset ja johtivat tuhansien sotilaiden kuolemaan taisteluiden jälkeen.

Rauhansopimus (*Treaty of Saint-Germain-en-Laye (1919)*) merkitsi Itävalta-Unkarin hajoamista ja valtioiden rajojen uudelleenjärjestelyä. Italia sai Gorizian (Gorica), koko läntisen osan Sloveniaa sekä Istrian (perustuen salaiseen Lontoon sopimukseen vuodelta 1915). Virallisesti ne liitettiin Italiaan 1920 Rapallon

sopimuksella ([Treaty of Rapallo, 1920](#)). 1920-luvun alussa Goriziassa oli noin 47 000 asukasta, joista lähes puolet oli sloveniankielisiä. Italian ajaututtua fasismiin 1920-luvulla, iso joukko slovenialaisia pakeni Jugoslavian kuningaskuntaan.

Toisen maailmansodan aikana Jugoslavian partisaanit valtasivat kaupungin 1943 ja 1945. Kuitenkin, toisen maailmansodan jälkeen 15.9.1947, Gorizia liitettiin jälleen Italiaan. Onneksi kuitenkin Kostanjevican luostari, Kromberkin linna, pyhiinvaelluspaikka Sveta Gora ja Vipavan viinialueet jäivät Slovenian puolelle. Myös useat esikaupunkialueet ja suurin osa entistä Gorizian provinssia liitettiin Jugoslaviaan. Näin ollen nykyisen Slovenian länsiosat ja Istria palautuivat Jugoslavialle. Tämä merkitsi myös 1940-luvulla Istrian italialaisväestön joukkopakoa Jugoslaviasta Goriziaan. Kun kävi ilmeiseksi, että Gorizia jää lopullisesti Italialle, aloitettiin Slovenian puolella Nova Gorican rakentaminen vuonna 1948 Titon erikoissuojeluksessa.

Sveta Gora – pyhiinvaelluspaikka.

Vipavan laakson viiniviljelyksiä.

TRIESTE

Trieste (Trst) sijaitsee Adrianmeren rannalla Triesten lahden pohjoispuolella. Kautta historian se on ollut latalaisen, slaavilaisen ja germaanisen kulttuurin kohtaamispaikka. Nykyään Triestessä, joka on autonomisen Friuli-Venetsia Giulian ja Triesten provinssin pääkaupunki, on yli 200 000 asukasta.

Asutusta Triesten alueella on ollut jo 2000 vuotta ennen ajanlaskumme alkua. Triesten historia on ollut sotaisa, sillä 1300-luvulle asti sitä pitivät hallussaan roomalaiset, venetsialaiset, Konstantinopoli (Rooman keisarin istuimen sijaintipaikka), Friuli ja Aquileian patriarkaatti.

1300-luvulla Triestestä tuli Venetsian tasavallan kilpailija kaupankäyntisatamana, mikä johti Triesten valtauksen 1283-1287. Sen jälkeen Trieste joutui Aquileian patriarkaatin alaisuuteen. Venetsian tasavalta puolestaan julisti sodan Triestelle heinäkuussa 1368 ja valtasi kaupungin marraskuuhun mennessä, mutta joutui perääntymään vuonna 1372. Turinin rauhanneuvotteluissa 1381 Venetsian tasavalta vaati Triesteä itselleen, mutta kaupungin silmätekevät pysyivät Habsburgien Leopold III liittämään Triesten Itävaltaan. Liittämispyyntö johtikin kaupungin vapaaehtoiseen luovutukseen, mikä sinetöitiin sopimuksella Grazin linnassa 30.9.1382.

1800-luvun alussa Napoleonin joukot valtasivat Trstin vuosina 1797, 1805 ja 1809. Kaupunki palautui 1813 Itävallan hallintaan "Vapaana Keisarillisena

kaupunkina”. Kaupungista muodostui “Itävallan Rivieran” pääkaupunki, joka houkutteli sivistyneistön edustajia ympäri Eurooppaa, kuten James Joyce, Ivan Cankar, Sigmund Freud, etc.

Trst pysyi Itävallan hallussa aina WWI:n loppuun asti, jolloin se luovutettiin Italialle Saint-Germainin sopimuksella 1919. (<https://en.wikipedia.org/wiki/Trieste>). Saint-Germainin sopimus vahvistettiin Rapallon sopimuksella vuonna 1920. Sopimus johti mittaviin selkkauksiin, sillä vain vähäinen määrä italiankielisiä jäi perustetun Serbien, Kroaattien ja Sloveenien kuningaskunnan alueelle, kun taas puoli miljoonaa slovenialaista jäi Italian saamille alueille. 1800-luvun lopulla Trstissä asui jopa enemmän slovenialaisia kuin silloisessa Ljubljanassa.

Puuttumatta tarkemmin WWII:n aikaisiin hirmutekoihin sen paremmin natsien kuin partisaanienkaan taholta, voitaneen todeta, että partisaanit pitivät Trstiä hallussaan touko-kesäkuussa 1945 neljänkymmenen päivän ajan. Tito ja brittiläinen sotamarsalkka Harold Alexander pääsivät kuitenkin sopimukseen partisaanien vetäytymisestä siten että ns. Julian March (Julijska krajina) jaetaan kahteen osaan: A ja B Morganin rajalla (https://en.wikipedia.org/wiki/Morgan_Line). Triesten provinssi (alue A) tuli liittoutuneiden valvontaan ja alue B (Istria ja länsiosa Sloveniaa) Jugoslavian valvontaan syyskuuhun 1947 saakka, jolloin Pariisin rauhansopimuksella perustettiin “Vapaan Triesten alue” (1947-1954) (https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_Peace_with_Italy,_1947).

Alue B palautui Jugoslavian hallintaan vuonna 1954 perustuen 5.10.1954 Lontoossa saavutettuun yhteisymmärrykseen. (<http://www.triestfreeport.org/wp-content/uploads/2010/09/Memorandum-of-Understandig-05.10.1954.pdf>). Kuitenkin vasta Jugoslavian ja Italian välillä solmittu Osimon sopimus vuodelta 1975 määritteli lopullisesti Triesten vapaa-alueen jakamisen näiden maiden kesken. Italia sai alueen A ja Jugoslavia alueen B (https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_Osimo).

Slovenia julistautui itsenäiseksi vuonna 1991 Jugoslavian hajoamissotien alkuvaiheessa (https://fi.wikipedia.org/wiki/Jugoslavian_hajoamissodat). Tällöin oli tarpeen muuttaa edellisten sopimusten osittaiseksi osapuoleksi Slovenia Jugoslavian tilalle. Slovenia antoikin 31.7.1992 deklaraation, jolla se hyväksyi näin tehdyt muutokset. Slovenia myös katsoi, että kaikki velat Italialle on täten kuitattu. Silti 35 000 italialaista edelleen vaati korvauksia. Sopimukset eivät olleet lainkaan lopettaneet rajariitoja, sillä Italia kritisoi voimakkaasti Osimon sopimusta katsoen Istriian kuuluvan perinteisesti Italialle. Kuvaavaa tilanteelle on, että vuonna 1994 Italian hallitus *Silvio Berlusconi* johdolla edelleen vaati kompensatioiden suorittamista, muutoin Slovenian EU-jäsenyys olisi vaarassa. Vaatimus lykkäsikin Slovenian jäsenyysneuvotteluja aina maaliskuuhun 1995, jolloin Italian uusi hallitus *Lamberto Dinin* johdolla perui vaatimuksen.

Myös Slovenia on edelleen käärmeissä Kroatialle, koska Slovenian osuus Istriasta jäi kovin vähäiseksi Kroatian saadessa suurimman osan niemimaata, eikä ihme, sillä läpi historiansa Slovenia on aina ollut rajakiistoissa häviävä osapuoli.